

VZGOJA KULTIVIRANEGA BRALCA KOT NAJPOMEMBNEJŠI CILJ POUKA KNJIŽEVNOSTI V GIMNAZIJI

Vzgoja kultiviranega bralca je najpomembnejši cilj gimnazijskega pouka književnosti in opravičuje uveljavljanje sistemske literarnodidaktične paradigme, hkrati pa se prekriva tudi z razvojem didaktike književnosti v evropskem prostoru. Teza je v prispevku ponazorjena s primerom iz učnega načrta za slovenščino (2008) in dokumenta *Evropski literarni okvir za učitelje v srednjih šolah* (2012) ter z ugotovitvami iz raziskave o tem, kako dijaki razumevajo vpliv branja leposlovja in pouka književnosti na različna področja lastnega delovanja.

Ključne besede: pouk književnosti, kultivirani bralec, literarna zmožnost, sistemska didaktika, gimnazija

Temeljni cilj pouka književnosti v gimnaziji je vzgoja kultiviranega bralca, »ki zaradi lastne potrebe bere časovno, tematsko, žanrsko itd. različne vrste leposlovja in se zaveda razlik med njimi« (Krakar Vogel 1995: 59), torej naj bi bil zmožen brati »klasiko in modernizem, liriko, epiko in dramatiko, slovensko in svetovno književnost, trivialno in elitno, kanon in nekanon, besedno umetnost in njeno medijsko in računalniško transformacijo« (Krakar Vogel 1996: 7). To je bralec, »ki ima pozitiven odnos do branja, ki je motiviran za poglobljeno doživljanje raznovrstne literature, zna ubesediti svoje videnje vsebinskih in oblikovnih, besedilnih in medbesedilnih sestavin prebranega in si pri tem pomagati s primernim znanjem« (Krakar Vogel 2004: 72).

Že učni načrt za gimnazije iz kurikularne preнове leta 1998 je navajal, da se dijaki pri pouku književnosti oblikujejo v kultivirane in razgledane bralce:

- a) razvijajo zmožnost literarnega branja, ki se kaže v govornih in pisnih ubeseditvah njihove lastne interpretacije in primerjanja literarnih del;
- b) razvijajo trajno potrebo po stiku z leposlovjem, ker poznajo njegovo naravo (književnost kot najkompleksnejša manifestacija jezika, ki omogoča kritično razmišljanje o sebi in drugih, estetsko vrednotenje itn.), ter ga dojemajo kot vrednoto v svojem vrednostnem sestavu. (UN 1998.)

V posodobljenem učnem načrtu za slovenščino v gimnazijah iz leta 2008, ki je kot pomembno novost prinesel t. i. kompetenčni pristop, ostaja vzgoja kultiviranega bralca najvišji cilj pouka književnosti, sam pojem pa je še natančneje opredeljen:

To je bralec, ki v svoje razmišljanje o bralnem doživetju vključuje medbesedilno izkušnost, poznavanje literarnih pojavov in splošno kulturno razgledanost. Zato naj bi v predmaturitetnem izobraževanju pridobil pozitivne izkušnje srečevanja z besedno umetnostjo in zmožnost samostojnega branja raznovrstnih literarnih besedil. Ob branju naj bi izražal svoje dožitve, prepoznaval literarne lastnosti, podajal svoje razumevanje in vrednotenje ter znal literarne pojave uvrščati v njihov tipični literarni in širši kulturni kontekst. Književnost naj bi dojemal kot del kulturnega dogajanja v času, nacionalnem in mednacionalnem prostoru, tj. kot pojav, ki sooblikuje vrednostni sistem posameznika in družbe. (UN 2008: 42.)

Vzgoja kultiviranega bralca je povezana z razvijanjem književne kulture, to pa daje utemeljitev za uvajanje sistemske literarnodidaktične paradigme v gimnazijski pouk književnosti (Krakar Vogel in Blažič 2013: 17). Spoznavanje literarnega sistema poteka predvsem ob branju za določen sistem reprezentativnih besedil v celoti ali zgolj ob premišljeno izbranih odlomkih, ki ravno tako omogočajo »spoznavanje in primerjanje različnih motivno-tematskih in oblikovnih sestavin reprezentativnih besedil v literarnem sistemu« (prav tam: 14).

Vendar pa za razumevanje literature ni dovolj »zgolj brati in razpravljati o posameznih besedilih, ampak je treba spoznavati tudi dejavnike ali delovalne vloge, ki tvorijo njen kontekst« (prav tam: 12). Ravno odmik od interpretacije posameznih besedil proti spoznavanju literature kot literarnega sistema, to je »vseh štirih njegovih delovalnih vlog: literarnega proizvodnje, posredovanja, sprejemanja in obdelovanja« (Dović 2004: 268), je tisti segment učnega načrta iz leta 2008, v katerem se ta najbolj razlikuje od učnega načrta iz obdobja kurikularne preнове leta 1998. Oglejmo si to ob primeru učne teme *Romantika na Slovenskem* (slika 1).

V okviru poglavja gimnazijci spoznajo avtorjevo osebnost in delo, okoliščine njegovega ustvarjanja, ob obveznih besedilih pa razvoj njegovega literarnega ustvarjanja (pesniške oblike, teme, motive itd.) od mladostnega do poznega obdobja. Avtorja in njegova dela postavijo v splošni in kulturnozgodovinski kontekst, pri čemer so bolj kot v učnem načrtu iz leta 1998 izpostavljeni pesnikovi sodobniki in njihov pomen za razvoj slovenske identitete. Tretja točka temeljnih pojmov iz literarne vede se nanaša na vrednotenje in aktualizacijo: kako se je spreminjal odnos do Prešerna in njegovih sodobnikov v različnih obdobjih slovenske zgodovine ter kako jih vrednotimo danes.

Med desetimi obveznimi besedili za branje je kar devet Prešernovih, kar je utemeljeno s kanoniziranostjo avtorja.¹ Pod deseto točko učni načrt predlaga besedila treh avtorjev; ob enem izmed njih naj bi dijaki spoznali začetke slovenskega pripovedništva.

ROMANTIKA NA SLOVENSKEM	
Temeljni pojmi iz literarne vede	Obvezna in prostoizbirna besedila
<p>1. F. Prešeren, osebnost in delo, literarnointerpretativne prvine:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zgodnje Prešernovo ustvarjalno obdobje - oblikovno tematske značilnosti, romanca; • zrelo obdobje Prešernovega pesniškega razvoja - ljubezenska, nacionalna, pesniška, bivanjska tematika, pesniške oblike - sonet, stanca, romantična pesnitev idr.; • pozno obdobje Prešernovega pesniškega ustvarjanja - oblikovno tematske spremembe, balada. <p>2. Značilnosti obdobja: splošni in kulturnozgodovinski okvir, predstavniki kulturnega življenja, njihov pomen za literarni, jezikovni, kulturni in nacionalni razvoj</p> <p>3. Pomen Prešerna in sodobnikov skozi čas</p>	<p>I. Obvezna besedila:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Prešeren: Hbere svet b) Prešeren: Slovo od mladosti c) Prešeren: Sonetje nesreče (1., 5., 6.) č) Prešeren: Sonetni venec (1., 7., 8., 15.) d) Prešeren: Krst pri Savici e) Prešeren: Pevcu f) Prešeren: Nezakonska mati g) Prešeren: Zdravljica h) Prešeren: Neiztrohnjeno srce i) J. Cigler: Sreča v nesreči / I. Turnograjska: Nedožnost in sila / A. M. Slomšek: Blaže in Nežica v nedeljski Soli <p>II. Prostoizbirna besedila za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo (Priloga)</p>

Slika 1: Izsek iz učnega načrta za pouk književnosti (UN 2008: 24)

Individualnemu in skupinskemu delu ter aktualizaciji so namenjena prostoizbirna besedila, zapisana v prilogi (slika 2).

ROMANTIKA NA SLOVENSKEM
<p>U. Jarnik: Zvezdje; J. V. Koseski: Potažba; M. Kastelic: Prijatlam krajnšine; Prešeren: Poezije Prešeren: Pismo staršem, Pismo Čelakovskemu (14. brezna 1833), Pismo Vrazu; Kopitar: Avtobiografija; Čop: Pismo Kopitarju (16. maja 1830); Čop: Slovenska abecedna vojska Kopitar: Slovnica slovenskega jezika (uvod)</p> <p style="text-align: center;">*</p> <p>E. Jelovšek: Spomini na Prešerna; J. Stritar: Esej o Prešernu; J. Trdina: Doktor Prežir; D. Smole: Krst pri Savici; I. Vašte: Roman o Prešernu; T. Kovač: Slovenski oratar dr. Janez Bleiweis; M. Kmecl, B. Šomen: Poet (scenarij); Slodnjak: Neiztrohnjeno srce; Sivec: Julija iz Sonetnega venca; B. Gradišnik: Neobjavljena zgodba (Mistifikcije) Prešernova osebnost in delo v sodobni medijski in popularni kulturi</p>

Slika 2: Izsek iz učnega načrta (UN 2008: 51 (priloga))

¹ Izčrpno raziskavo o kanonizaciji poezije Franceta Prešerna v srednješolskih učbenikih je opravil Zoran Božič (2010).

V prvem delu so predlagana besedila, ki osvetljujejo dobo z literarnega, jezikovnega, kulturnega in nacionalnega vidika, v drugem delu pa literarna in polliterarna in neliterarna dela, povezana s Prešernom, njegovimi deli ali z obdobjem in sodobniki. Prešernovo osebnost predstavimo tudi z medijsko aktualizacijo (poslušanje uglasbitev in deklamacij, ogled odlomka iz filma ali nadaljevanke, spletne strani ipd.).

Podobno kot poglavje *Romantika na Slovenskem* so zgrajena tudi druga poglavja v učnem načrtu za književnost. Pomembno postaja namreč »poznavanje in razumevanje dejstev in primerov umetniških praks s področja književnosti ter njihove vpetosti v širše kulturno, družbeno in medkulturno dogajanje« (Krakar Vogel 2008: 17), s čimer sodoben pouk književnosti sledi načelom sistemske didaktike.

Temeljna metoda, s katero spodbujamo razvoj kultiviranega bralca, je šolska interpretacija, ki jo Boža Krakar Vogel (2004: 60) opredeli kot »skupno branje in obravnavo leposlovnih besedil v problemsko-ustvarjalni interakciji učitelja in učencev, pri čemer postajajo učenci sposobni čedalje bolj samostojnega prodora v literarno besedilo«. Gimnazijci dokazujejo zmožnost interpretacije na maturi, in sicer s pisanjem šolskega eseja, ki ga razumemo »kot rezultat večletnega procesnega spoznavanja učencev s celostnim literarnim branjem, ki je izhodišče in cilj literarnega pouka« (prav tam: 234). Najpomembnejše strategije za uresničevanje dejavne komunikacije z literaturo najdemo že v učnem načrtu. Mednje sodijo motivacija za branje besedila, govorni nastopi in predstavitve projektne in raziskovalnega dela posameznih dijakov ali skupin z uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije, opazovanje besedila (izvirnik ali prevod, prevajalec, žanrska oznaka, doba, pomen besedila skozi čas, morebitne medijske aktualizacije ...), spodbujanje ustvarjalnih dejavnosti (ustvarjalno pisanje, dramatizacije, recitali) itd. (UN 2008: 44–45).

Cilji, vsebine in strategije iz učnega načrta se v večjem delu ujemajo z dokumentom *Literarni okvir za učitelje v srednjih šolah* (Evropski literarni okvir 2012), ki je nastal na osnovi obsežne in večletne raziskave evropskih kurikulumov.² Dokument opredeljuje stopnje literarne zmožnosti za populacijo od dvanajstega do osemnajstega leta starosti. Za starostno obdobje od dvanajst do petnajst let so stopnje razdeljene na *doživljajsko, angažirano, raziskovalno* in *v interpretacijo usmerjeno branje*, za obdobje od petnajst do osemnajst let pa na *doživljajsko, angažirano, raziskovalno branje, v interpretacijo usmerjeno branje, branje za interpretacijo v kontekstu* in *(pred)akademsko branje*.

S cilji pouka književnosti v slovenski gimnaziji se prekrivata predvsem peta in šesta stopnja, v prvem in drugem letniku mnogim gimnazijcem ustreza tudi četrta.³ Dosegali naj bi jo srednješolci, ki so pripravljene brati tudi daljša besedila, če jih doživljajo kot berljiva (npr. Oscar Wilde: *Slika Doriana Graya*, Artur C. Clark: *Odiseja 2001*); imajo nekaj izkušenj z zahtevnejšimi besedili, vendar še vedno berejo predvsem trivialno

² V projektu je med letoma 2009 in 2012 sodelovalo nad 4700 učiteljev iz šestih držav (Nizozemska, Češka, Nemčija, Finska, Portugalska in Romunija). Dokument je dostopen na spletni strani <<http://www.literaryframework.eu>>.

³ Nižje stopnje zmožnosti se glede učni načrt za slovenščino ujemajo z višjimi razredi osnovne šole ter s poklicnimi in strokovnimi srednješolskimi programi.

literaturo, zanimajo jih družbene in psihološke teme; poznajo nekatere narativne pojme (npr. zgodba, literarna oseba, nelinearni potek dogajanja, opis, dialog, monolog, pripovedna perspektiva); v besedilu prepoznajo ironijo, simbole, dvoumnosti; že ločijo med trivialno in kanonsko literaturo itd. Na peti ravni naj bi bili dijaki zmožni postavljati besedilo v kontekst (npr. zgodovinski, literarnozgodovinski) in primerjati besedila iz različnih kontekstov. Razumeli naj bi večpomenskost in polivalenčnost literarnega besedila, analizirali motive, slog, simbole; presojali učinke dvoumnosti in simbolov v besedilu. Literarnovedno znanje naj bi jim omogočalo komunikacijo o pripovedni zgradbi in slogovnih značilnostih besedila, filma, drame ipd.

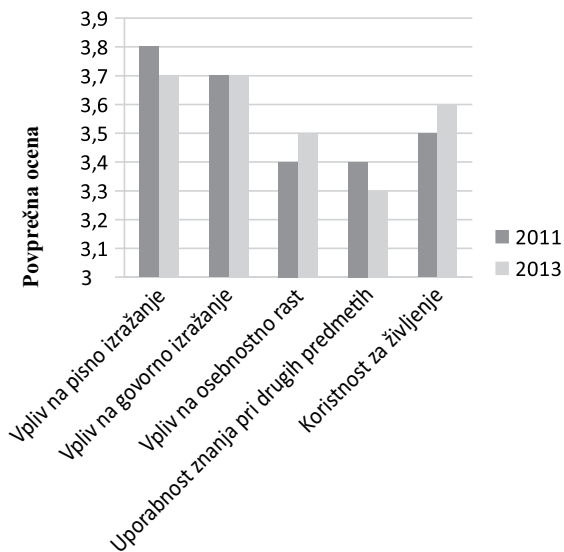
Bralci na šesti ravni literarnobralnega razvoja naj bi imeli široko predstavo o literaturi iz različnih obdobj, smeri in kultur; o literarnih besedilih naj bi razmišljali z vidika različnih načinov interpretacije v različnih kontekstih; pri branju in interpretaciji besedil naj bi upoštevali različne perspektive (psihološke, politične, sociološke, filozofske, kulturne itd.); povezovali naj bi literarna besedila in druga umetniška dela (*Evropski literarni okvir* 2012). Seveda so razvojnoprocenjski cilji usmerjeni v razvijanje zmožnosti do konca gimnazije, torej je naloga učitelja, da z različnimi dejavnostmi spodbuja dijake k napredovanju v razvoju literarne zmožnosti do najvišje ravni.

Cilji	Dejavnosti učitelja	Dejavnosti dijakov
Primerjava literature iz različnih obdobj in smeri z drugimi umetniškimi praksami	Zagotovi primere povezav med različnimi umetnostmi.	Prepoznajo in primerjajo značilnosti umetniških del (npr. literarnih, glasbenih, likovnih).
Razmišljanje o literarnih besedilih z vidika različnih načinov interpretacije v različnih kontekstih	Pojasni razliko med branjem besedila za sistematično analizo in interpretacijo ter branjem za prosti čas. Predstavi razlike med sistematično šolsko interpretacijo in literarno kritiko v (nestrokovnih) medijih, npr. v časopisu ali na radiu, ter v strokovni literaturi.	Primerjajo lastne različne poglede in branja literarnih besedil v šoli in v prostem času (npr. časopisi, strokovna literatura).
Razpravljanje o literaturi z diahronega in sinhronega vidika	Usmerja dijake pri raziskovanju različnih branj literarnega besedila.	Raziskujejo, primerjajo in povzemajo ugotovitve o literarnem besedilu. Spoznavajo značilnosti literarnega diskurza; pri predstavitvi ugotovitev uporabljajo strokovni jezik.
Raziskovanje in razpravljanje o avtorjevem slogu in pogledu na svet	Zagotovi različna besedila posameznega avtorja in strokovne kritike o avtorju kot pomoč pri vrednotenju besedila. Posreduje zglede, ki dijakom pomagajo pri prepoznavanju in primerjanju slogovnih značilnosti.	S pomočjo strokovnih kritik prepoznajo estetske značilnosti literarnega besedila.

Preglednica: Pregled ciljev, dejavnosti učitelja in dijakov na šesti ravni literarnobralne zmožnosti (*Evropski literarni okvir* 2012)

Cilji in dejavnosti za šesto raven literarne zmožnosti iz *Literarnega okvira za učitelje v srednjih šolah* se ne razlikujejo od ciljev, opredeljenih v slovenskem učnem načrtu za književnost: tako evropski kot nacionalni koncept pouka književnosti poudarjata sistemsko literarnodidaktično paradigmo kot tisto, ki spodbuja razvoj kultiviranega in razgledanega bralca, ta pa naj bi motivacijo za razvoj svoje literarne zmožnosti ohranjal tudi v odrasli dobi.

V času preobilice informacij, razvrednotenja splošne izobrazbe in tehnološko naravnane družbe tako ambicioznih ciljev književne vzgoje ni enostavno dosežati. Potrebna je velika angažiranost učitelja, da s primernimi strategijami, kot so dialoško naravnani učni pogovor, diskusija, problemsko-ustvarjalni pouk itd., spodbuja komunikacijo o literarnem besedilu. Prav tako je pomembno, da učitelj osmisli branje literarnih besedil in pouk književnosti z različnimi aktualizacijami ali povezavami⁴ ter pri dijakih spodbuja zavedanje o vplivu književnosti na njihovo pisno in govorno izražanje, na uspešnost pri drugih predmetih, na njihov osebni razvoj itd.



Slika 3: Mnenja dijakov o vplivu branja leposlovja in pouka književnosti na druga področja njihovega delovanja (N = 471; vir: lastna raziskava)

Raziskava o ključnih zmožnostih, ki sem jo v okviru doktorskega študija pod mentorstvom Bože Krakar Vogel izvajala v letih 2011 in 2013 med dijaki trinajstih slovenskih gimnazij, je pokazala, da gimnazijci branju leposlovja in pouku književnosti na besedni ravni priznavajo pozitiven vpliv na različna področja svojega delovanja.

⁴ Boža Krakar Vogel (2011: 274–275) deli aktualizacije na znotrajpredmetne (medbesedilne, med-sistemske in medpodročne), medpredmetne (med različnimi predmeti, med različnimi mediji) in nadpredmetne povezave.

Posamezne trditve so namreč na petstopenjski lestvici⁵ ocenili dovolj visoko (slika 3), žal pa se njihov pozitiven odnos ne odraža tudi na ravni dejanj oz. na rezultatih razčlemba umetnostnega besedila, ki so jo ravno tako reševali v sklopu raziskave.

O tem, kaj menijo o pomembnosti branja leposlovja in pouka književnosti, smo v šolskem letu 2012/13 vprašali tudi 112 dijakov in dijakinj 3. in 4. letnika⁶ tehniške gimnazije na Šolskem centru Novo mesto. 79 (70,5 %) vprašanih je odgovorilo, da je pouk književnosti pomemben. Večina teh dijakov (62 ali 78,5 %) je svojo izbiro podkrepila s trditvijo, da z branjem literature dopolnjujemo oz. bogatimo svoj besedni zaklad in razvijamo splošno razgledanost, nekateri pa so bili pri utemeljevanju nekoliko izvirnejši:

Literatura nam pomaga razumeti resničnost, hkrati pa nam ponuja umik v domišljijski svet; književnost se mi zdi tudi dobra vaja za razmišljanje in razumevanje sveta ter ljudi okoli nas.

S spoznavanjem književnosti spoznavamo tudi različne poglede na svet, človeka in njegovo miselnost ter zgodovino in dogajanje oz. soočanje človeka z različnimi konflikti.

Pouk književnosti vpliva na narodno zavest in nas spodbuja, da imamo radi svojo državo.

Prav je, da človek pozna svojo kulturo; pomembno se mi zdi poznavanje domače književnosti ter maternega jezika.

Mladi vse manj beremo, zato vsaj pri pouku dobimo spodbudo in smo prisiljeni prebrati neko besedilo.

Pri pouku beremo tudi literaturo, ki bi nam bila drugače neznana in je drugačna (sodobna književnost).

Branje lahko bralcu pomaga, da se lažje znajde v lastnih kritičnih situacijah.

Spoznavanje slovenske in tuje književnosti nam omogoča primerjavo z drugimi narodi, daje vpogled v razvoj lastnega naroda.

Spoznavamo domačo in tuje kulture; včasih lahko celo spremenimo svoje mišljenje. (Izjave dijakov tehniške gimnazije, Šolski center Novo mesto, 2013.)

Dvajset dijakov (17,9 %) je izrazilo prepričanje, da je pouk književnosti zanje nepomemben. Večina je to utemeljila z mnenjem, da jim znanja o književnosti kasneje v življenju ne bodo nikoli koristila oziroma da so besedila, ki jih berejo pri pouku, nerazumljiva in nezanimiva. Trinajst dijakov (11,6 %) se ni moglo odločiti o pomembnosti pouka književnosti. Sicer mu priznavajo neki pomen, vendar menijo, da ga je preveč, da se literarna dela obravnavajo prepodrobno in da jim bolj koristijo vsebine jezikovnega pouka.

⁵ Dijaki so izbirali med trditvami *sploh se ne strinjam* (1), *se ne strinjam* (2), *delno se strinjam* (3), *se strinjam* (4), *povsem se strinjam* (5).

⁶ Dijaki 3. letnika naj bi že imeli izkušnje z branjem zahtevnejše literature, v 4. letniku pa vsaj zaradi priprave na maturitetni esej s poglobljenim oz. tesnim branjem literarnega besedila.

Raziskava stališč o pouku književnosti je pokazala, da večina vprašanih dijakov literaturo in pouk književnosti sprejema kot obvezen del predmeta, o pomenu za osebni razvoj pa ne razmišlja. Utemeljitev (npr. bogatenje besedišča, širjenje razgledanosti) so verjetno naučene oz. privzgojene skozi izobraževalni proces, vendar pa se zdi, da osmišljanje branja literature ni pogosta tema pogovora pri pouku književnosti. Utemeljitev dijakov kažejo tudi na to, da je večina še precej daleč od tistih lastnosti, ki odlikujejo kultiviranega bralca.

Morda bi bili samostojni odgovori dijakov splošnih gimnazij spodbudnejši, vendar je zgoraj omenjena raziskava o ključnih zmožnostih pokazala, da med dijaki različnih tipov gimnazij v odnosu do pouka književnosti in njegovih ciljev ni bistvenih razlik. Prav tako za vse tipe gimnazij velja isti učni načrt z istimi cilji pouka književnosti. Seveda v učnem načrtu opredeljene cilje lažje dosegajo notranje motivirani bralci, vendar v gimnaziji ni prevladujoči namen pouka književnosti spodbuditi notranjo motivacijo za branje, temveč dijakom ponuditi možnost, da bodo postali kultivirani bralci, ter jim z aktivnimi metodami dela omogočati, da razvijejo orodja, ki jim bodo pomagala sprejemati književnost »kot del kulturnega dogajanja v času, nacionalnem in mednacionalnem prostoru, tj. kot pojav, ki sooblikuje vrednostni sistem posameznika in družbe« (UN 2008).

Bralna in književna kultura kot predmetnovzgojna cilja pri pouku književnosti vključujeta znanje, sposobnosti in dijakova stališča (Krakar Vogel in Blažič 2013: 16). Stopnjo dijakove bralne razvitosti lahko ocenjujemo glede na to, v kolikšni meri je zmožen uporabiti literarnovedno znanje pri samostojni interpretaciji tudi neznanega literarnega besedila, ali je zmožen uporabiti kulturno in zgodovinsko znanje pri postavljanju besedila v kontekst, na podlagi prebranega besedila ugotoviti značilnosti estetike v določenem obdobju itd. Ne moremo pa vedeti in ocenjevati, ali bo tudi po zaključeni gimnaziji ostal kultivirani bralec, splošno razgledan človek, ki mu bo branje ostalo trajna vrednota in bo ohranil spoštovanje do jezika ter književnosti kot dela lastne in družbene identitete. Vzgojni vidik pouka književnosti se namreč pogosto ne odraža v trenutnih rezultatih, temveč se njegovi učinki pokažejo šele kasneje v življenju posameznika, to pa je že tema za nadaljnje raziskovanje.

Literatura

- Božič, Zoran, 2010: *Slovenska literatura v šoli in Prešeren*. Ljubljana: Tangram: Demat.
- Dovič, Marijan, 2004: *Sistemске in empirične obravnave literature*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU (Studia litteraria).
- Krakar Vogel, Boža, 1995: Pouk književnosti v srednji šoli. *Jezik in slovstvo* 41/1–2. 51–60.
- Krakar Vogel, Boža, 1996: Literarna teorija kot sestavina metodičnega sistema šolske interpretacije pri vzgoji kultiviranega bralca. *Jezik in slovstvo* 41/ 7–8. 147–156.
- Krakar Vogel, Boža, 2004: *Poglavja iz didaktike književnosti*. Ljubljana: DZS.

Krakar Vogel, Boža, 2011: Razvijanje kulturne zmožnosti pri pouku slovenščine. Kranjc, Simona (ur.): *Meddisciplinarnost v slovenistiki*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete (Obdobja 30). 271–278.

Krakar Vogel, Boža, in Blažič, Milena Mileva, 2013: *Sistemska didaktika književnosti*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

Evropski literarni okvir = Literary Framework for Teachers in Secondary Education, 2012. <<http://www.literaryframework.eu/>>. (Dostop 7. 1. 2015.)

UN 1998 = *Slovenščina: predmetni katalog – učni načrt, gimnazija*, 1998: <<http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2004/programi/gimnazija/gimnazija/3sloven.htm>>. (Dostop 7. 1. 2015.)

UN 2008 = Poznanovič Jezeršek, Mojca, idr.: *Učni načrt. Slovenščina: gimnazija*, 2008. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo. <http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/ss/programi/2008/Gimnazije/UN_SLOVENSČINA_gimn.pdf>. (Dostop 7. 1. 2015.)